

بررسی و نقد پوچ‌گرایی اخلاقی با تأکید بر آرای علامه طباطبایی (ره)

سیده معصومه شاه‌رخی^۱، دکتر نفیسه ساطع^۲

۱. کارشناسی ارشد دانشگاه قم

۲. دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه قم

چکیده

منظور از پوچ‌گرایی، نوعی فکر و اندیشه است که هر نوع شناخت و یا ارزش را انکار می‌نماید. در نظر فرد پوچ‌گرا، ارزش‌ها سقوط می‌کنند و عظمت‌ها و پستی‌ها بی‌معنا شده، هرگونه ارزش مطلق و ثابتی انکار می‌گردد. فرد پوچ‌گرا در پاسخ معنی زندگی و هدف آن (و جایگاه خود در زندگی) دچار تردید می‌شود. پوچ‌گرایان اخلاقی، زندگی را ناچیز و بی‌مقدار می‌دانند. آن‌ها در صدد ارزش‌زدایی از تمام امور و مسائل مربوط به زندگی اند. این افراد تمامی مقررات و سنت‌ها را به دیده تحقیر می‌نگرند و به این دلیل به پوچ‌گرایی یا واهی‌انگاری معروف شده‌اند. پوچ‌گرایی، آثار زیان‌بار اجتماعی و فردی فراوانی دارد، با توجه به گسترش این تفکرات، بررسی جدی نظری و یافتن راهکارهای عملی مواجهه با آن امر ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. در این مقاله برآنیم تا به بررسی و نقد پوچ‌گرایی اخلاقی بپردازیم.

کلمات کلیدی: پوچ‌گرایی اخلاقی، معنای زندگی، حیات طیبه

۱. مقدمه

اصطلاح نیهیلیسم^۳ برای اولین بار در فلسفه مدرن به عنوان یک لغت فلسفی، در نامه فردریش هاینریش یاکوبی^۴ (۱۷۴۳-۱۸۱۹) به فیشته^۵ (۱۷۶۲-۱۸۱۴) نگاشته و ثبت شد. [۱] هم‌چنین در تاریخ تفکر یونان باستان با اصالت دادن به طبیعت نزد امثال طالس و دموکریوس و یا با اصالت دادن به ایده نزد افلاطون و مفهوم صورت نزد ارسطو، موضوع اصلی تفکر که همانا پرسش از حقیقت وجود است به فراموشی سپرده شد و به جای آن «موجود» یعنی همان ایده‌ها یا انرژی یا صورت در معنای ارسطویی آن اصالت یافت.

^۱ Shahrokhi1368@yahoo.com

^۲ Nafise_sate@yahoo.com

^۳ Nihilism .

^۴ Friedrich Heinrich Jacobi

^۵ Johann Gottlieb Fichte